

Makalenin geliş tarihi: 04.10.2019
Makalenin kabul tarihi: 19.11.2019

Ortaöğretim Bilgisayar Derslerinin Almanca Ders İçeriklerini Destekleyici Rollerini Üzerine Öneriler

Suggestions on the Supporting Roles of Secondary Education Computer Courses in German Lesson Contents

Harun GÖÇERLER¹

Özet

Günümüzde, çağdaş toplumlar arasında sosyal ve ekonomik anlamda gelişmiş bir ülke olabilmenin ön koşulu, sadece bilgisayar kullanmayı bilen değil, kendini bilgi toplumuna hazır olarak geliştirmeyi bilen bireylerin yetişmesidir. Bilgiye erişim, teknolojik gelişime yabancı kalmama, yeni teknolojileri eğitim sistemimize adapte etme gibi konularda Türkiye'de özellikle 2000'li yılların başından itibaren hız kazanan bir çok çalışma yapılmaktadır. Bunların içerisinde en geniş kitleye hitap eden ise FATİH Projesi olmuştur. Milli eğitim çalışmaları tarihimizde şüphesiz önemli bir yeri olan bu proje materyal geliştirme, müfredat düzenleme, uygulanabilirlik, öğretmen eğitiminde hizmet içi gelişim gibi konulara yönelik bir çok çalışmayı ve tartışmayı da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmanın öncelikli amacı, Almanca dersleri çerçevesinde materyal geliştirme ve öğrenciyi teknolojik imkanlardan etkin biçimde faydalandırmayı hedefleyen fikirler öne sürmektir. Bu amaçla bilişim teknolojileri ve bilgisayar bilimi gibi derslerde yabancı dil olarak Almanca öğretimi dersleri ile ortak çalışma zemini oluşturulması yönünde tespitler yapılmış ve öneriler sunulmuştur. Bir diğer amaç ise, Türk eğitim sistemi içerisinde öğrencilerimize teknolojinin etkin kullanımını kazandırmayı hedefleyen projelerden olan FATİH Projesi aracılığı ile sınıflarda kullanıma sunulan etkileşimli tahtaların, Almanca derslerinde hedef odaklı kullanımına yönelik önerilerde bulunmaktır. Bu sayede Almanca derslerinde öğretilen özellikle kelime bilgisine dayalı konuların kalıcılığının arttırılabileceği ve bunun yanında öğrencilerin dinleme-anlama ve yazma becerilerinin geliştirilebileceği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Almanca Öğretimi, FATİH Projesi, Disiplinerarası Çalışma, Almanca Dil Dersleri, Etkileşimli Tahtalar.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, hgocerler@nku.edu.tr

Abstract

Today, the prerequisite for being a socially and economically developed country among contemporary societies is not only the education of individuals who know how to use computers but also those who know how to improve themselves to get ready for the information society. The number of studies carried out in Turkey has particularly accelerated since the early 2000s on the areas such as accessing information, being unfamiliar to technological developments, and adaptation of new technologies to our education system. Among these, the FATİH Project has been the most important one in appealing to the broadest mass. This project, which undoubtedly has an essential place in our history of national education studies, has brought about many studies and discussions on areas such as material development, curriculum development, applicability, in-service training on teacher training.

The primary aim of this study is to develop materials within the framework of German courses and to propose ideas whose aim is that students benefit from technological opportunities effectively. For this purpose, it was determined that such courses should have a shared study basis with German language teaching courses as a foreign language and suggestions were made about this. Another purpose is to make suggestions for the goal-oriented use of interactive boards in classrooms in German courses via the FATİH Project, which is one of the projects in the Turkish education system, aiming that our students gain effective use of technology. In this way, it is argued that the persistence of the subjects taught in German classes, especially subjects on vocabulary, can be increased, and also listening, understanding, and writing skills of the students can be improved.

Key Words: Teaching German, FATİH Project, Interdisciplinary Study, German Language Courses, Interactive Boards.

1. Giriş

Günümüzde, çağdaş toplumlar arasında sosyal ve ekonomik çerçevede gelişmiş bir ülke olabilmenin ön koşullarından biri de, sadece bilgisayar kullanmayı bilen değil, kendini bilgi toplumuna hazır olarak geliştirmeyi bilen bireylerin yetişmesidir. Bu konuda bir çok gelişmiş ülke, toplumsal ilerlemenin eğitim reformları sayesinde teknolojiyi etkin kullanan ve kavramsal alt yapısı oluşmuş insanlar yetiştirmekle mümkün olabileceğini özümsemiştir (bkz. Dewe & Weber, 2007: 7). Ülkemizde son yıllarda eğitim alanında adı sıkça anılan Finlandiya örneğine bakılacak olursa, eğitim sisteminin aktif katılımcıları olan öğretmen ve öğrencilerin, ayrıca onlarla bağlantılı olan öğrenme ortamlarındaki değişimlerin müfredatın her alanında göz önünde bulundurulması sayesinde eğitim sistemindeki odak noktalarının güncellenmiş olduğu görülür.

Eğitim süreçleri içerisinde iyi yetişmiş insan sermayesine sahip olmak, bir çok alanda iyi bir eğitim alt yapısının oluşturulmasına da katkı sağlayacaktır. Bu yüzden dünyada eğitim sisteminin kalitesi ile ön plana

çıkmakta olan ülkeler, toplumun bilgiyi üreten ve işleyebilen bir bilgi toplumuna nasıl dönüştürülebileceği konusunda önemli adımlar atmış ve atmaya devam etmektedir. Bilgi toplumunda bilginin edinilmesi, işlenmesi ve üretiminde kullanılan araçlara, ihtiyaç duyulan heran erişebilmek bu yüzden önemli bir etkidir. Bu etken aynı zamanda eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaların sonuçlarının kısa sürede sınanmasını da mümkün kılmaktadır. Bu konuda atılan adımların kendini somut olarak gösterdiği en önemli alanlardan biri de yabancı dil öğretimi - öğrenimidir.

2000'li yıllardan bu yana teknoloji ile entegre olmayı hedefleyen yeni dil öğretim yöntemlerinin gereği olarak, bir yandan eğitim materyallerinin nitelikleri şeklen ve içerik olarak zaman ve mekandan bağımsız kullanıma uygun şekilde teknoloji odaklı bir anlayış ile dizayn edilirken, diğer yandan hibrit öğrenme danışmanlığı modeli ile eğitime önemli katkılar sağlanmaktadır (Budiu, 2013). Bu şekilde öğrenciler öğrenmeyi öğrenme süreçlerinde zaman ve mekandan bağımsız bir şekilde ihtiyaç duydukları anda dijital ortamda da heran desteklendiklerini görmekteler. Genel olarak eğitim süreçlerinde, özelde ise yabancı dil öğrenme süreçlerinde öğrencinin teknolojiden ihtiyaç duyduğu her an faydalanmayı içselleştirmiş olmasının, aynı zamanda onun ilerideki iş hayatında da kendine güven duygusunu arttıracak ön görülebilir². Konuya bu açıdan yaklaşıldığında, teknolojik imkanlardan faydalanma becerisinin öğrencilere küçük yaşlardan itibaren okuldaki yabancı dil derslerinde duyulan ihtiyaca paralel olarak aktarılabilmesi, öğrencilerin yaptıkları sunumlarda dili sözel olarak kullanabilmesini ve öz güven kazanmalarını daha mümkün kılacaktır. Bu durum, ülkemizin genel olarak ihtiyaç duyduğu *dünya insanı* yetiştirme politikasının da temel hedefleri arasında yer almaktadır.

Çünkü ülkelerin ilerleme gösterdikleri alanları dünyada ses getirecek biçimde tanıtılabilmeleri etkin bir teknoloji kullanımının yanında, çok yönlü öğrenme modelleriyle desteklenen iyi derecede yabancı dil bilgisine sahip olan bireyler ile mümkündür. Yabancı dil öğrenen bireyler eğitim süreçleri içerisinde bir yandan akademik bilgiyle donatılırken, diğer yandan bunu teknolojik alt yapı ile harmanlamayı bir beceri haline getirmiş ve bu beceriyi hayatın farklı alanlarında kullanabilecek donanıma sahip mezunlar olarak almış oldukları eğitim alanında istihdam edilen meslek sahipleri olmaya hazır hale gelmelidir.

Yukarıda bahsi geçen sürecin gerçek anlamda etkin bir yapıya sahip olabilmesi için dil öğrenenlere ilk öğretimden üniversite düzeyine dek sürecin işlevselliğine dair bilgilerin yaş, akademik bilgiye dair ihtiyaçlar, ders içerikleri, motivasyon, öğrenme ortamı v.b. kavramlar da göz önünde bulundurulurken özümsetilmesi gerekecektir. Bu fikirlere dayanarak, çalışmanın bundan sonraki kısmında ortaokul ve liselerdeki teknoloji odaklı dersler ile sadece özel okulların ortaokul kısmında okutulan yabancı dil olarak Almanca dersleri ve tüm liselerde okutulan yabancı dil olarak Almanca derslerinin ortak çalışmalarına ilişkin görüşlere

² Bkz. Sächsisches Staatsministerium für Kultus, „Medienbildung und Digitalisierung in der Schule“, (S. 25).

odaklanılacaktır. Bu noktada ortaokul düzeyinde sadece özel okullar ile sınırlı kalınmasının sebebi, Türk Milli Eğitim sistemine göre ortaokul seviyesinde devlet okullarının eğitim müfredatında Almanca dersinin yer almamasıdır³. Bu yüzden orta okul düzeyinde, sadece özel okullarda okutulan Almanca dersleri anılacaktır.

2. Orta Öğretimde Bilişim Teknolojileri, Bilgisayar Bilimi ve Almanca Dersleri

2000'li yılların ilk çeyreğinden itibaren sıkça dile getirilen „*digital natives*“ kavramı, esasen günümüz çocuklarının çok küçük yaşlardan itibaren dijital dünyanın bizzat içinde olup, bir çok teknolojik aleti rahatlıkla kullanabilme yetisine sahip olduğunu belirtmek amacı ile ortaya çıkmıştır (Fritsche, 2011: 240). Buyüzen gençlerin çoğu bilgi teknolojilerinin kullanımı konusunda yetişkinlere oranla daha hızlı adımlar atabiliyor denebilir. Fakat konu eğitim alanına taşındıkça, özellikle dil öğrenme sürecinde sadece bilgisayar faresine tıklamak ve içeriklerin indirilmesi ile hiç bir dil yetisinin geliştirilemeyeceği, üzerinde akademik olarak çalışılması gereken yeni konulardan biri halini almıştır (Dörr ve Strittmatter, 2002: 35).

Konuya Almanca öğretimi-öğrenimi özelinde yaklaşılacak olursa, Türkiye’de ortaokul ve liselerde verilen Almanca derslerinin genel itibariyle haftalık ortalama iki ila dört ders saati ile sınırlı olduğu görülür. Bu durum da sınıf içinde konu aktarımı, dili hayatın farklı alanlarındaki konular bağlamında kullanabilme yetisi geliştirme, problem çözme ve aktiviteler açısından hem öğreten hem de öğrenen tarafa aşılması gereken bir çok sorun olduğunu göstermektedir (Koçak ve Çobanoğulları, 2017: 9). Türkiye’de ortaokul ve liselerde okutulan Almanca derslerinin ders saati sayısının artırılması ile ilgili olarak günümüze dek yayınlanmış bir çok akademik çalışma olmasına rağmen, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu konuda düzenleyici hiç bir adım atılmamıştır (Genç, 2003; Polat ve Tapan, 2005; Çetintaş ve Genç, 2016; Koçak ve Çobanoğulları, 2017; Karaman, 2017). Almanca öğretimi konusunda ders saatlerinin kısıtlı olması, akademisyenlerimizi ve öğretmenlerimizi bu kısıtlı ders saati sayısına rağmen en etkili öğretim yöntemlerini araştırmaya, kendi öğretim yöntemlerini ise mevcut duruma adapte etmeye yönelik olarak geliştirmeye yönelmektedir. Aksi takdirde ülkemizde yıllardır süre gelen dil bilgisi aktarımı odaklı dil öğretiminden fazlası yapılamamaktadır (Koçak ve Çobanoğulları, 2017: 10). Bu durumda ise hem öğrenenlerin ikinci yabancı dil derslerinin asıl amacı olan yabancı dilde iletişim sağlayabilen bireyler yetiştirmeye yönelik motivasyonlarının azalması, hem de öğrencilerin bu dersleri gereksiz görmeleri gibi arzu edilmeyen gerçekler ile karşılaşılacaktır (bkz. 2017: 10).

Seçmeli yabancı dil dersi olan Almanca’nın haftalık ders saati sayısının ideal bir dil öğretimi sürecinin işletilmesi için yetersiz olması dolayısı ile öğretmenlerin bu durumun üstesinden gelebilmek için bir takım disiplinler arası çalışma fikirleri geliştirmeleri ve bu fikirlerin uygulamasını derslerinde düzenli olarak sağlayabilmeleri gerekmektedir.

³ Detaylı bilgi için bkz. : mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx (Erişim: 30.09.2019)

Almanca derslerinde özellikle, aktarılan bilgilerin gerçek anlamda kullanım alanı bulabilmesi için mutlaka öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve okul dışı yaşamındaki gerçeklerin ders planlamasında göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Meister ve Kamin, 2010: 131). Örneğin sınıflarda FATİH projesi ile hayata geçirilmesi hedeflenen teknoloji destekli eğitim modellerinin, olması gerektiği şekilde uygulanabilmesi için sadece Almanca öğretmenlerinin değil, aynı zamanda bilişim teknolojileri ve bilgisayar bilimi dersi öğretmenlerinin de Almanca öğretmenleri ile eş güdümlü çalışabilmesi gerekir. Bu sayede öğrenciler Almanca derslerinde hedef odaklı öğrenme aktivilerine etkin katılım sağlayıp kısıtlı olan ders saatini ders dışındaki aktiviteler ile de desteleme imkanı bulabilecekler ve böylece derse olan motivasyonlarının artmasına imkan sağlanmış olacaktır (Tekin ve Göçerler, 2016: 2058).

Bu konuda uygulamaya dönük adımlar atılmadan önce, sözü geçen ders öğretmenlerinin, hangi tür öğrenme tarzına sahip öğrenciler ile karşılaşabileceklerini tespit edebilmeleri uygulanabilirlik açısından önem arz etmektedir. Çünkü dil eğitiminde olduğu gibi, eğitimin diğer tüm alanlarında da öğrenci kitlesini tanımanın, aynı zamanda o kitlenin öğrenme modelini ve öğrenme ihtiyaçlarını da tanımaya yardımcı olacağı aşikardır. Aktarılan bilgiler, öğrencide ancak onun ilgileri doğrultusunda sunulduğunda kalıcılık sağlayacaktır. Bu yüzden bir sonraki bölümde yabancı dil olarak Almanca derslerini veren öğretmenlerin, öğrenci motivasyonunu arttırmada ve aktarılan bilginin kalıcılığını sağlamada göz önünde bulundurmaları gereken öğrenme modellerinden bir kaçını üzerinde durulacaktır.

3. Bilgi Edinimi Süreçlerinde Kullanılan Altı Temel Öğrenme Modeli

Teknoloji destekli dil eğitiminde, kalıcı bilginin sağlanması konusunda farklı görüşlerin artması ve eleştirilerin yoğunlaşmasına yönelik olarak Arnold, E-öğrenme ile sınırladığı görüşünü belirtirken, dilsel becerilerin dijital imkanlardan da faydalanarak aşağıda anılacak olan öğrenme modellerine uyarlanmış disiplinlerarası çalışmalar ile desteklendiğinde kalıcı olacağı görüşünü vurgulamaktadır (Arnold, 2004: 63). Konuya bu çalışma özelinde yaklaşılacak olursa, Almanca ve bilgisayar dersi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğrenme stillerini tanımaları ve bu ölçüde yönlendirmelerde bulunmaları öğrencinin derse karşı ilgisini arttırmada önem arz etmektedir. Buna göre öğretmenlerin çeşitli aktiviteler düzenlemeleri sayesinde öğrencilerin severek yapacakları etkinlikler ortaya çıkabileceği düşünülebilir. Le, Weber ve Ebner'e (2013) göre medya destekli dil öğrenme süreçlerinde öğrencilerin öğrenme stiline göre göz önünde bulundurulması gereken altı çeşit öğrenme modeli vardır.

Aktif öğrenme: Aktif öğrenme, öğrenenin kendi öğrenmesinin yönetim ve sorumluluğunu taşıdığı, öğrenme sürecinde hem zihinsel hem de fiziksel yönden aktif olduğu, süreç boyunca sürekli olarak alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle değerlendirildiği ve süreç sonunda kalıcı öğrenmeler sağlandığı bir öğrenme modeli olarak tanımlanabilir (Çelik, v.d., 2005: 157).

Bu öğrenme modeli, dil öğreniminde ise öğrencinin periyodik aralıklarla farklı oyun ortamlarında dili kullanmaya alışması ve buna teşvik edilmesine dayanır. Bu şekilde özellikle küçük yaşlardaki çocuklar, farkında olmadan hayatın doğal akışı içerisinde dil kullanımını içselleştirmeye başlamaktadırlar. Aktif öğrenme sürecinin başlıca başlıkları olan projeye ve probleme dayalı öğrenme, işbirlikçi öğrenme ve sorgulamaya dayalı öğrenme aşamaları, öğrencinin içinde bulunacağı oyun ortamlarının en temel özellikleri arasında yer alır. Buna dayarak Peko ve Varga, dili öğrenen kişi sürekli olarak konuyla farklı yollardan meşgul olduğundan gerek yapacağı hatalar, gerekse oynadığı oyunlar sayesinde öğrenmenin uzun süreli bellekte yer edineceğini savunmaktadır (Peko ve Varga, 2014: 60).

Bireysel yönelme: Öğrenen kişinin, karşılaştığı dilsel davranış durumlarının üstesinden gelmede bireysel çözüm yolları üretmesine dayalı bir öğrenme modelidir. Bu öğrenme modelinde tek başına oynanan dijital oyunlar ve bireysel proje etkinlikleri ile öğrenmeye destek olabilecek web tabanlı öğrenme aktiviteleri ön plandadır. Öğrenme eyleminin sonlanabilmesi için ihtiyaç duyulan süre, kontrollü olarak öğrencinin inisiyatifine bırakılmıştır. Bu model, ders dışı aktivitelerin gerçekleştirilmesinde önerilebilir. Öğrenci, ders içerisinde karşılaşmakta olduğu korku, kaygı ve stresten uzak bir şekilde kendi öğrenim aşamalarını yönlendirme imkanına sahip olur (Göçerler, 2018: 74).

Yapılandırmacı öğrenme: Yapılandırmacı öğrenme, bilginin birey tarafından duyular vasıtasıyla edilgin olarak alınmadığını, tam tersine öğrenenler tarafından yapılandırıldığını, üretildiğini öne süren bir öğrenme kuramıdır (Ün Açıkgoz, 2005: 60-61). Dil kullanım sürecinde deneme-yanılma prensibine göre kullanılan yapıların doğruluğunu bireysel olarak sınamaya dayalı bir öğrenme çeşididir. Bu şekilde bir öğrenme ortamında bulunan öğrenci, kullandığı kelimeler ya da yapıların uygunluğu hakkında düşünüp karar verebilir. Eski öğrendiklerini yeni öğrenilecek ile harmanlayıp kullanmaya başlayabilir. Bu yaklaşıma göre öğrenme bir süreç işidir ve sadece bir – iki ders saatine sıkıştırılmaz. Öğrenme aktivitelerinde aktif rol alır, bilgi edinme süreçlerinde farklı kanallardan faydalanır. En önemlisi, dili öğrenen kişi hata yapmaktan çekinmez, çünkü hatalardan öğrenmeyi öğrenmek yapılandırmacı yaklaşımın temel prensiplerinden biridir. Buna göre yapılan her hata doğruya atılan sağlam bir adımdır.

Durumsal öğrenme: Öğrenci, konuya uygun problem durumları ve ödevler yardımı ile farklı roller üstlenir. Dolayısıyla öğrenciden, dili farklı kullanım alanlarında karşılaşılabileceği durumlarda kullanabilme yetisini, ön bilgilerinin de kullanarak geliştirmesi beklenir. Bu öğrenme modeline göre dil öğrenmenin hedefinde ne varsa, dersin konuları ve dolayısıyla ödev, proje, aktivite konuları da o hedef doğrultusunda belirlenir. Öğrenci aldığı bilgiyi içinde bulunduğu duruma uydurarak kullanır. Böylece dili farklı konu alanlarında kullanıma teşvik edilmiş sayılır (Düx ve Sass, 2005, 397).

Sosyal öğrenme: Çok katılımcılı öğrenme ortamlarında iş birliği, yarış ya da katılımcıların deneyimlerini bir birleriyle paylaştıkları

aktiviteleri temel alan bir öğrenme modelidir. Her türlü dil öğrenme durumuna uygun bir modeldir denebilir. Sosyal öğrenme, öğrencilerin sınıf içerisinde sorulara verdikleri yanıtların, sınıf içi grup çalışmalarında ortaya attığı fikirlerin geçerliliğini anında sınama imkanı bulabildikleri ve öğrenme yolunda onlara kullandıkları bilginin doğruluğunu her ana sınama imkanı veren bir şans olarak görülmektedir (Hofmann, 2008: 12). Çünkü, grup çalışmaları iyi yönetildiği takdirde öğrenciler grup içinde birlikte çalışır, tartışır, sonuç arar, birbiri ile rekabet eder ve denerler.

Duyuşsal öğrenme: 20. Yüzyılın başlarında genel olarak öğrenmede ortaya çıkan yeni değerler, öğrenmede anlama, algılama, düşünme, yaratma ve duyuş gibi kavramların öne çıkmasını sağlamıştır (Özden, 2002: 71). Duyuşsal alan öğrenmelerinde, alt basamaktan yukarı doğru çıktıkça kişide, tutarsızlığın, öğrenip öğrenmediğine dair şüphelerin, çelişkilerin ortadan kalktığı ve son basamakta kazanılmış değerlerin kişinin hayatına yön veren rehber ilkeler haline geldiği (Akbaş, 2004: 42); yani içselleştiği bilinmektedir. Bu duruma temel hazırlayan duyuşsal öğrenme eylem odaklı, etkileşimli dil kullanımı gerektiren durumlar ile özdeşleşme ve eylem sürecine derinlemesine katkı sağlama amacıyla etki edebilme temeline dayanan bir öğrenme modelidir denebilir. Duyuşsal öğrenme modeli, dil eğitiminde drama, diyalog, kısa film çekimi v.b. etkinliklerde öğrenciler tarafından sıkça kullanılır. Bireylerin öğrendikleri dilde kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri, kendilerini bilişsel olduğu kadar duyuşsal açıdan da geliştirebilmeleri ve duygularını zekice kullanabilmeleri kendilerine yaşamlarında dil becerilerinin etkin kullanımı anlamında da büyük kolaylık sağlayacaktır. Bireyler bu sayede kendilerini daha rahat hissedecek, öğrenmelerinin sorumluluğunu alacak ve girdikleri gruplar içerisinde çabuk kabul göreceklendir (Gömleksiz ve Kan, 2012: 1173).

Bu öğrenme modelleri, çalışmanın bir sonraki adımında öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesine göre örnek uygulama önerileri ile pekiştirilerek uygulamadaki pratik yönleri ile ele alınacaktır.

Özetlenecek olursa, günümüz yabancı dil derslerinin daha fazla dil öğrencisine hitap edebilir bir duruma gelebilmesi için, dersin medya destekli olarak etkileşimi kolaylaştırıcı şekilde yapılandırılması, yeni öğretim metotlarından faydalanılması ve dijital araçların öğrencilerin kullanımına sunulması konusunda çaba harcanması gerekmektedir (vgl. Bondarenko, 2015, 37). Fakat tüm bunları yaparken dil öğrencisinin öğrenme modeli göz ardı edildiği takdirde, hazırlanan alt yapısal unsurlar etkisini yitirecektir. Çünkü öğrenci gerçeğinin göz ardı edildiği hiçbir yabancı dil dersi öğrencide karşılık bulamayacaktır ve bu tür derslerde ezberden öte gidilemeyecektir. Bunun içindir ki, orta öğretim seviyesinden itibaren, özellikle Almanca gibi ders saati az olan alanlarda öğrencileri içinde buldukları dijital çağın gerçeklerine uygun olarak çok boyutlu bir dil öğrenimine maruz bırakmak, onlara farklı öğrenme modelleri yoluyla farklı kanallardan dil öğretme anlamına gelmektedir. Bir sonraki başlık altında bu konuya dair somut öneriler sunulacaktır.

4. Ortaokul Almanca Ders Ortamları ve Ders Dışı Aktiviteler İçin Uygulama Önerileri

90'lı yılların sonundan bu yana Avrupa Birliği Komisyonu, öğrencilerin „bilgi toplumuna“ hazırlıklı olabilmeleri amacı ile „bilgi iletişim teknolojileri ve eğitim“ konusuna büyük önem vermektedir (Planz, 2004, 15). Nitekim, Herzig ve Grafe'nin de belirttiği üzere, medya kullanım yetisine sahip olma gibi ciddiye alınması gereken bir potansiyelin, temel eğitim-öğretimin farklı aşamalarında kendine yer bulması gerekmektedir (Herzig ve Grafe, 2010, 118; Spanhel, 2006). Ülkemizde esasen bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının öğrenciye teknik ve uygulamalı olarak öğretilmesini hedefleyen derslere müfredat programları içerisinde yer verilmektedir. Fakat öğrenciye, almış olduğu bilgiyi Almanca gibi diğer derslerin öğrenimi aşamasında nasıl etkin bir şekilde kullanabileceği de örnek uygulamalar ile göstermek uygun olacaktır. Eğer öğrenci edinmiş olduğu teknik materyal kullanımı bilgi ve becerisini diğer derslerde gördüğü konuları kendisi için daha anlaşılır seviyeye getirmek hedefi ile adımlar atacak ise, bunun yolları ve teknikleri kendisine okul çağlarından itibaren aşamalı bir şekilde öğretilir. Bu anlamda, örneğin teknoloji odaklı derslerin Almanca derslerine destek olma konusunda müfredat içerisinde aşağıdaki sıralamaya benzer şekilde yer bulması uygun olacaktır.

- 5. *Sınıf*: Bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından resim, fotoğraf, çizimler, karikatürler ve grafikler v.b. medyalarla Almanca dersi çerçevesinde ödev hazırlamada nasıl faydalanılabileceği öğrencilere aktarılır. Öğrenci edinmiş olduğu bilgiyi Almanca basit ev ödevlerinde uygulamaya çalışır. Buradaki temel amaç medyanın günümüzdeki en temel kavramlarının öğrenmekte olduğu konu bağlamında kullanımını öğrenciye öğretebilmektir. Öğrenci ders içeriği ile ilgili hazırlaması gereken ödev veya projeyi etkin kılmak için üstte belirtilen medyalarla faydalanacak, bunların ödevde yada konu anlatımında bir düzen halinde bulunması gerektiğini zamanla kavrayacaktır.

- 6. *Sınıf*: Bilişim teknolojileri dersi çerçevesinde öğrencilere video çekimin detayları aktarılır. Öğrenci edinmiş olduğu bilgiyi Almanca kısa diyalogların videoya çekilip sınıfta sunulması sürecinde kullanır ve bunu zamanla bir video portfolyo çalışmasına çevirebilir. Böylece öğrencinin Almanca dersinde bir yıl içerisinde göstermiş olduğu dilsel gelişim, çevresi tarafından da somut olarak gözlemlenebilir. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün yayınlamış olduğu *2019-2020 Eğitim Öğretim Yılında Okutulacak Seçmeli Dersler*⁴ başlıklı yönerge uyarınca Türkiye'de ortaokullarda Almanca öğretimi yapılmamaktadır. Fakat bu ders, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel okulların bir çoğunda etüt dersi, kulüp dersi yada seçmeli ders gibi kategoriler altında yapılmakta olduğundan, bilhassa özel okulların orta okul kısımlarında yılın belli dönemlerinde düzenlenen portfolyo günleri bu tür çalışmalar ile daha zengin bir içeriğe sahip olacaktır.

⁴ Detaylı bilgi için bkz.: https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_01/22102017_2019-2020_eYitim_YYretim_yYIY_iYin_seYmeli_derslerin_seYimi_yazYsY_16_Ocak_2019.pdf (Erişim: 01.10.2019).

- 7. *Sınıf*: CD'ye veri aktarımı, ses dosyalarının CD'ye kaydedilmesi, basit tarzda power point sunuları hazırlama gibi konular bilişim teknolojileri dersinde öğrenciye aktarılır. Öğrenci edinmiş olduğu bu teknik bilgiyi Almanca dersi için hazırlaması gereken ödevi ya da sunması gereken konuları önceden öğretmene teslim etmek istediğinde kullanabilir. Deneme-yanılma yoluyla hem Almanca bilgisini hem de bilgisayar kullanım becerisini geliştirebilir. Öğrenciler özellikle power point sunumundaki içeriklerin düzeni konusunda Almanca öğretmeninden yönlendirmeler alabilirler.

- 8. *Sınıf*: Öğrenciler sekizinci sınıfa geldiğinde artık bilgi iletişim teknolojilerinin bir çok ögesinin kullanımını bizzat deneyimlemiş ve Almanca dersleri için de bir çok farklı çalışmalar yapmış olacaktır. Lise öğretiminden önceki öğretim yılı olan sekizinci sınıfta ise öğrenciler artık her türlü medya teknolojilerinden bireysel öğrenme, iş birlikli öğrenme yada bu çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınan öğrenme modellerine uygun olarak faydalanmayı bilir, basit düzeyde de olsa görsel medyanın bir çok unsurunu kullanarak Almanca dergi, gazete, ilan, duyuru, v.s. oluşturabilecek düzeye gelebilirler. 8. Sınıf öğrencilerinden bu aşamada beklenen, eğitim öğretim yılı sonunda farklı teknik ve dijital becerilerini Almanca bilgileri ile harmanlayarak bir Almanca günü organize edebilmeleridir. Bu konuda Almanca öğretmenleri ile bilgisayar öğretmenlerinin eş güdümlü çalışması şarttır.

5. Lise Düzeyinde Almanca Ders Ortamları ve Ders Dışı Aktiviteler İçin Uygulama Önerileri

Lise öğrenimine başlayan bir öğrenci artık bilgi ve iletişim araçlarını sadece ödev hazırlamak için kullanabilen değil, aynı zamanda detaylı ve gerçek bilgiye ulaşabilmek için dijital medyadan da faydalanmanın yollarını öğrenmeye başlayan bir birey olarak yetiştirilmelidir (Herzig ve Grafe, 2010, 118: Spanhel, 2006). Bu bağlamda orta öğretimin ikinci kademesinde Almanca ve bilgisayar bilimi öğretmenlerinin rolleri artık öğrenciye güvenilir destek kaynaklarına ulaşmanın yollarını öğretmek olarak değişmelidir.

Konu bu yönden ele alındığında orta öğretimin ikinci kademesinde daha çok Almanca öğretimi / öğrenimine katkı sağlamak amacı ile internet ortamını tanıma, doğru bilgiye ulaşma, Almanca'da farklı dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olabilecek dijital imkanları tanıma ve kullanma, sosyal medyanın dil öğrenmedeki rolü v.b. durumların ders içeriklerini renklendirmede öğretmene yol gösterici olabileceği düşünülebilir. Aşağıda bu konuda somut öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

- 9. *Sınıf*: Bilgisayar bilimi dersi kapsamında öğrencilere tablet yada akıllı telefonları aracılığı ile dinleme, kelime çalışmaları, dil bilgisi alıştırmaları, okuma becerisi gibi becerilerin geliştirilmesini sağlayabilecek farklı uygulamaların seçiminde göz önünde bulundurulması gereken noktalar aktarılabilir. Almanca öğretmeni

eşliğinde ise sınıflarda bulunan etkileşimli tahtalar yardımı ile örnek uygulamalar üzerinde çalışılabilir. Bu şekilde öğrenci sadece bilgisayar kullanarak değil, aynı zamanda farklı teknolojik imkanlardan faydalanarak da Almanca dil becerilerinin eğlenerek geliştirebileceğinin farkına varabilir. Burada önemli olan nokta, sınıfta sadece öğretmenin akıllı tahta önünde programları tek başına kullanması değildir. Aksine öğrenciler de öğretmenin akıllı tahtada yaptıklarını sınıfta taşınabilir iletişim araçları yardımı ile tecrübe etmelidir.

- *10. Sınıf:* Bilgisayar bilimi derslerinde blog sayfaların özelliklerinin ne olduğu, basit bir blog sayfa açma işleminin nasıl yapılabileceği ve internette istenen niteliklerde blog sayfalar bulabilmenin püf noktaları hakkında bilgiler sunulabilir. Almanca öğretmeni eşliğinde ise öğrenciler tarafından bulunan blog sayfalar incelenip, bu sayfalardan hangilerine katılım sağlanabileceği, hangi sayfanın öğrencilerin dil gelişimlerine nasıl katkılar sağlanabileceği sınıf ortamında tartışılır. Bu sayede yazma becerisinin gelişimine de katkı sağlanabileceği gibi öğrencilerin okuma becerilerinin ve kelime bilgisinin gelişimi konusunda da ilerleme sağlanabilir. Bir diğer husus ise, öğrencilere kendi blog sayfalarını açmaları konusunda teşviklerde bulunulabileceğidir.
- *11. – 12. Sınıf:* Öğrencilerin Almanca yazma becerilerinin gelişimi için kısa hikâyeler yazdırılabilir. Yazılan ve üzerinde grup çalışması şeklinde düzeltmeler yapılan yazılar öğrencilerin oluşturmuş oldukları blog sayfalarında yayınlanabilir. Blog katılımcıları ile konu hakkında tartışma başlatılıp, öğrencinin yabancı dilde iletişim becerisinin geliştirilmesine katkı sağlanabilir. Konuşma becerisinin gelişimi için atılabilecek bir diğer adım ise şöyle özetlenebilir. Öğrencilerin yazmış oldukları kısa oyunlar canlandırılır ve bunlar kameraya alınıp Almanca öğrenenlere yönelik olan sosyal paylaşım sitelerinde ve sınıf blog sayfasında diğer öğrenenlerin veya ilgililerin beğenisine sunulur.

Yukarıda orta öğretim birinci ve ikinci kademelerde Almanca öğrenen öğrencilerin dili sadece sınıf içerisinde kısıtlı imkanlarda kullanmamaları, bilakis ders dışında da Almanca öğrenmelerini teşvik edebilecek ve bilgilerini farklı yönlerden destekleyebilecek bir takım somut ders aktiveleri öneriler şeklinde sunulmuştur. Bu öneriler öğretmenin ve öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve hazırbulunuşluk derecelerine göre değişiklikler gösterebileceği gibi, konunun içeriğine göre de farklılık arz edebilir. Ayrıca verilen örnekler bu çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınan öğrenme modelleri çerçevesinde yorumlanacak olursa, aktarılan bu örnek Almanca çalışmalarının gerçekleştirme aşamalarında öğrencilerin üçüncü bölümde aktarılan öğrenme modellerinin içeriğine büyük ölçüde uygun öğrenme davranışları sergilediklerini görmek öğretmenler için şaşırtıcı olmayacaktır.

6. Sonuç

Bu çalışmada açıklanmaya çalışılan Almanca öğretiminde disiplinlerarası çalışma sürecinin sağlıklı bir şekilde yürüyebilmesi, öğrencileri teknoloji destekli dil öğrenmeye aşına yapabilmek için bilgisayar derslerine giren öğretmenlerin de destekleyici rollerinin olmasını gerekli kılmaktadır. Bilgisayar öğretmenleri öğrencilere teknoloji ve medya kullanımını konularında alt yapısal bilgileri aktarırken, Almanca öğretmeni ise aktarılan bu bilgilerin dersin içeriği bağlamında nasıl kullanılabileceği konusunda yönlendirmeler yapabilmelidir. Günümüzde teknolojinin hayata bir başka boyut kattığı aşıkâr iken, dil eğitiminde bu dijitalleşme boyutunu ve Almanca gibi dil dersleri çerçevesinde bu çalışmada açıklanmaya çalışılan tarzda disiplinlerarası çalışmanın önemini göz ardı etmek imkansızdır (Schmenk, 2019: 26).

Babnik v.d.'nin de vurguladığı üzere, dil öğretmenlerinin görev sorumlulukları günümüzde içerik ve hedef odaklı dil öğretimi üzerinde yoğunlaşmaktadır (Babnik, v.d., 2013). Burada hedef ile kast edilen, derste öğrenilenin günlük hayatta etkin bir şekilde kullanıma geçirilmesidir. Bu da öğrencinin öğrenme sürecinde kendi başına sorumluluklar alıp çalışması ve öğrenciler arasında işbirliğine dayanan bir ders yapısı anlayışı ile mümkün olacaktır. Bu anlayışı öğrencilerine özümsetmesi beklenen öğretmenlerin kendilerinin ne tür bir eğitim yolculuğundan sonra sınıf ortamında yukarıda aktarılan hedeflerin gerçekleştirilmesi aşamaları ile karşılayacakları ilgili makamlara soru olarak yöneltilmesi gereken bir tespittir.

Fakat Herzig ve Grafe'ye göre (bkz. 2011, 78) asıl tartışılması gereken, başta öğretmenlerin ve sonra öğrencilerin yukarıda basit bir sıralama ile verilmeye çalışılan ders modeli değişikliğine ve dolayısıyla rol değişimine ne derece hazırlıklı olduğudur. Çünkü derslerin hedeflenen düzende sürdürülebilmesi için öğretmenlerin bir takım yenilikçi fikirlere açık olması ve dolayısıyla kullanmakta oldukları dil eğitimi yaklaşımları ve yöntemlerini de bilgi teknolojilerinin Almanca derslerinde etkin kullanımı çerçevesinde yenilemeleri gerekecektir. Bu durum da onlara kendi bilgilerini mesleki açıdan yenilemeleri mecbur kılacak olan yeni sorumluluklar getirecektir. Görülüyor ki, çağımızda öğretmenler sadece bilgi aktaran kişiler olarak görülmemektedirler. Öğretmenlerin aynı zamanda öğrencinin bilgiye erişim sağlama ve bunu gerçek bildirişim ortamlarında kullanma durumlarına uyum sağlayabilmesi için ona yol gösterebilen, yeni öğretim yöntemlerini tanıyan ve uygulayabilen eğitimciler olması gerekmektedir (Göçerler, 2018: 201). Unutulmamalıdır ki, ülkemizin kısa vadede 2023 hedeflerine yürümekte olduğu bu süreçte iyi bir dil(ler) öğrenimi almış öğrenciler geleceğin Türkiye'sinin dış dünyaya açılan penceresi olacaktır.

Kaynakça

Akbaş, Oktay: *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004.

Arnold, Rolf (2004): “Entgrenzung des Lernens: Vom Präzisenlernen über Distance Learning zum E-Learning”. İçinde: *Grundlagen der Weiterbildung*, 15/2, 60-66.

Babnik, Peter / Dorfinger, Johannes / Menschede, Klaus, v.d. (2013): “Technologieinsatz in der Schule. Zum Lernen und Lehren in der Sekundarstufe”. İçinde: Martin Ebner / Sandra Schön (Hrsg.), *Lehrbuch für Lernen und Lehren mit Technologien (L3T) [Online]*. Erişim: 12.01.2017, <http://l3t.eu/homepage/das-buch/ebook-2013/kapitel/o/id/93/name/didaktisches-handeln>

Bondarenko, Elena (2010): “DigU - Digital Unterrichten”. *Fremdsprache Deutsch Digital [Online]*, (53), S. 35-39. Erişim: 11.02.2017, <https://www.fremdsprachedeutschdigital.de/fd.53Teşekkü.2015.035>

Budiu, Raluca (2013): “*Mobile: Native Apps, Web Apps, and Hybrid Apps*”. Nielsen Norman Group. Erişim: 12.04.2017, <https://www.nngroup.com/articles/mobile-native-apps/>

Çelik, Suat / Şenocak, Erdal / Bayrakçeken, Samih / Taşkesenligil, Yavuz / Doymuş, Kemal (2005): “Aktif Öğrenme Stratejileri Üzerine Bir Derleme Çalışması”. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* (11), 155-185.

Çetintaş, Bengül / Genç, Ayten (2016): “Fremdsprachenlernen in der Türkei im Fokus internationaler Beziehungen.” *İdil Dergisi*, 5(26), 1671-1689.

Dewe, Bernd / Weber, Peter J. (2007): *Einführung in moderne Lernformen*. Weinheim und Basel: Beltz.

Dörr, Günter / Strittmatter, Peter (2002): “Multimedia aus pädagogischer Sicht”. İçinde: L. J. Issing, / P. Klimsa, *Information und Lernen mit Multimedia und Internet* (S. 34). Weinheim: Beltz.

Düx, Wiebken / Sass, Erich (2005): “Lernen in informellen Kontexten: Lernpotenziale in Settings des freiwilligen Engagements”. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 8(3), 394-411.

Fritzsche, Marc (2011): “kunst://computer”. İçinde: C. Albers, J. Magenheimer, & D. M. Meister, *Schule in der Digitalen Welt. Medienpädagogische Ansätze und Schulforschungsperspektiven* (1. Auflage, S. 240-249). Wiesbaden: Springer. DOI 10.1007/978-3-531-92850-0_4

Genç, Ayten (2003): “İlk- ve Ortaöğretim Okullarında Almanca Eğitim Programları”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (24), 186-195.

Göçerler, Harun: *Die Effektivität der Smartphone-Applikationen auf die Wortschatzverfestigung und -erweiterung im Fremdsprachenunterricht*. Trakya ve Namık Kemal Üniversiteleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortak Doktora Programı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Edirne, 2018.

Gömleksiz, Mehmet Nuri, / Kan, Ayşe Ülkü (2012): “Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme”. *Turkish Studies*, 7(1), 1159-1177.

Herzig, Bardo / Grafe, Silke (2011): “Wirkungen digitaler Medien”. İçinde: C. Albers, J. Magenheimer, & D. M. Meister, *Schule in der Digitalen Welt. Medienpädagogische Ansätze und Schulforschungsperspektiven* (1.

Auflage, S. 67-95). Wiesbaden: Springer. DOI 10.1007/978-3-531-92850-0_4

Hofmann, Franz (2008): *Persönlichkeitsstärkung und soziales Lernen im Unterricht: Anregungen für Lehrer/innen und Studierende*. Viyana: Österreichisches Zentrum für Persönlichkeitsbildung und soziales Lernen.

Karaman, Fatma (2017): “Temel Eğitimde İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi”. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2/1), 104-110.

Koçak, Muhammet / Çobanoğulları, Ferdiye (2017): “Dünyada İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Danimarka Örneği”. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-12.

Le, Son / Weber Peter / Ebner, Martin (2013): “Game-Based Learning. Spielend Lernen?” İçinde: Martin Ebner & Sandra Schön (Hrsg.), *Lehrbuch für Lernen und Lehren mit Technologien (L3T) [Online]*. Erişim: 09.02.2017, <http://l3t.eu/homepage/das-buch/ebook-2013/kapitel/o/id/120/name/game-based-learning>

Meister, Dorothee M. / Kamin, Anna-Maria (2010): “Digitale Lernwelten in der Erwachsenen- und Weiterbildung”. İçinde: K.-U. Hugger, & M. Walber, *Digitale Lernwelten. Konzepte, Beispiele und Perspektiven* (1. Auflage, S. 129-140). Wiesbaden: Springer.

Özden, Yüksel (2002): *Eğitimde Yeni Değerler: Eğitimde Dönüşüm*. (5. Baskı), PegemA Yayıncılık, Ankara.

Peko, Andelko / Varga, Rahaela (2014): “Active Learning in Classrooms”. *Život i škola*, 31(1), 59-75.

Planz, Monika: *Neue Medien in der Lehrerbildung*. Johann Wolfgang Goethe Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Diploma Çalışması, Frankfurt am Main, 2004.

Sächsisches Staatsministerium für Kultus (2018): *Medienbildung und Digitalisierung in der Schule*. Dresden: medienbildung.sachsen.de.

Schmenk, Barbara (2019): “Zum Spannungsfeld der Fremdsprachendidaktik und ihrer Bezugswissenschaften”. İçinde: E. Wilden, & H. Rossa, *Fremdsprachenforschung als interdisziplinäres Projekt* (s. 15-34). Duisburg-Essen: Peter Lang.

Spanhel, Dieter (2006): “Medienerziehung. Handbuch Medienpädagogik”, Bd. 3. Stuttgart: Klett-Cotta. İçinde: Herzig, B., & Grafe, S. (2010). *Digitale Lernwelten und Schule*. İçinde: K.-U. Hugger, / M. Walber *Digitale Lernwelten. Konzepte, Beispiele und Perspektiven* (1. Auflage, S. 115-128). Wiesbaden: Springer.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2019): *Öğretim Programları*. 30.09.2019 tarihinde T.C. Milli Eğitim Bakanlığı resmi internet sitesi mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx adresinden alındı.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (2019): *2019-2020 Eğitim Öğretim Yılında Okutulacak Seçmeli Dersler*. 01.10.2019 tarihinde Temel Eğitim Genel Müdürlüğü resmi internet sitesi

https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_01/22102017_2019-2020_eYitim_YYretim_yYIY_iYin_seYmeli_derslerin_seYimi_yazYsY_16_Ocak_2019.pdf adresinden alındı.

Tekin, Özlem / Göçerler, Harun (2016): “Akıllı tahtaların Almanca hazırlık sınıflarında kelime öğrenimine etkileri üzerine deneysel bir çalışma örneği”. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), s. 2040-2067. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3761

Ün Açıkgöz, Kamile (2005): *Aktif Öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yay.